

1 Samenvattend overzicht van de tekst

In juni ll. ging het gespreksonderwerp over samenleven met moslims (de ontmoeting van Franciscus met de Sultan van Egypte en het belang van dialoog tussen christenen en moslims). In functie daarvan werd in de bijlage informatie gegeven over het aantal moslims in België en de prognoses naar 20130 toe; Deze informatie blijft belangrijk voor het huidig thema dat zeer goed omschreven is in de eerste twee paragrafen van de tekst. Ik stel voor dat deze twee stukken rustig voorgelezen worden als start van de bijeenkomst. NADIEN kan volgende samenvatting gebracht.

Hubert Schepers van de redactieraad, wonende in Houthalen, heeft in een uitgebreid en boeiend gesprek met Jac De Bruyn van Heusden-Zolder een hele reeks initiatieven aan die daar sinds tientallen jaren leven en die een illustratie zijn van het 'ontmoeten' van christenen met moslims in een gemeente waar 26,7 % van de inwoners van niet-Eu afkomst zijn. Onder hen is er vooral een grote Turkse gemeenschap. Daarenboven is er een opvangcentrum voor asielzoekers met 90 bewoners en een in Houthalen met 650.

Het is duidelijk dat dit een eigen situatie is die daarenboven al jarenlang het samenleven in Heusen-Zolder en Houthalen-Helchteren bepaalt wegens de vroegere steenkoolontginning. Deze eigen situatie is niet onmiddellijk elders toepasbaar. **Wél is de 'ontmoeting als sleutel voor het samenleven' het inspirerend algemeen toepasbaar beginsel.**

Enkele belangrijke zaken op die het 'ontmoeten' bevorderen:

- * Reeds in 1991 bij de verkiezingen kiest men er voor een positieve invulling van de diversiteit in de samenleving (werkgroep *Hand in hand*).
- * Een interlevensbeschouwelijke dialooggroep ontstaat. Deze groep animeert al vijf jaar een gemeenschappelijke Nieuwjaars-vredeswake.
- * Het bezoeken van elkaars gebedshuizen op de Open Gebedshuizendag.
- * Een vroegere parochiezaal wordt een ontmoetingsruimte voor mensen van verschillende religies en levensbeschouwingen.
- * Voor 'mensen in nood' wordt samengewerkt tussen moslims en christenen.
- * Ook persoonsgebonden initiatieven zijn belangrijk: Een moslimleraar in een katholieke school maakt deel uit van de pastorale animatieploeg. Een glas water aanbieden aan vuilnisophalers (moslims). Een Iraakse vluchteling leert iemand de smartphone te gebruiken...
- * Het is een proces van lange duur elkaar ontmoeten; het verloopt niet zonder moeilijkheden. Bij de Vlaamse gemeenschap brokkelt het gemeenschapsgevoel af door het groeiend individualisme. Bij de migranten is er de ontworteling en de neiging zich onder elkaar te nestelen. De

homogene (eenduidige) cultuur van vroeger is definitief voorbij. Van het 'naast elkaar leven' wordt het 'nieuw wij'- vormen' belangrijk.

* Extra moeilijkheden: Politiek worden sommige vreemdelingen vanuit hun oorsprongland benaderd en verdeeld. Radicale moslimgroepen verdedigen soms het gebruik van geweld. Vlaamse extremisten wakkeren islamfobie aan... De plaats van de vrouw is anders bij moslims als bij Vlamingen: toch maakt gesprek duidelijk dat er fundamentele gemeenschappelijke waarden zijn bij elk. De taalkennis van het Nederlands is essentieel bij dit alles. De secularisatie is voor christenen én moslims een uitdaging. De verharding van het gesprek rond migranten roept controversen en weerstand op. Een positief samenlevingsproject is mogelijk. De jongeren voelen zich tweederangsburgers en zijn verscheurd tussen 'slechte moslim' zijn en 'niet passen in een Westers cultuur'. De oudere moslims hebben het lastig door onvoldoende taalkennis en oud moeten worden in een vreemde cultuur.

* Hoewel het een proces is van lange duur, alleen door 'ontmoeting' kan er integratie en inclusie groeien. Het begint met een 'goede dag' en een 'glimlach'. Jezus nodigt christenen uit de eerste stap ertoe te zetten. Het zou kunnen blijken in de toekomst dat we daardoor tot echt menselijke en gelovige verrijking komen. Het gebedsritueel bij moslims b.v. is gewoon indrukwekkend.

* Angst is een slechte raadgever. We zullen de islam krijgen die we zelf mee creëren. Respectvolle ontmoetingen kunnen echte solidariteit tot stand brengen. Elk samenleven zal dienen gefundeerd op de grondwet en de regels van de civiele wetten. Rechten plichten die de ene groep voor zichzelf opeist, gelden ook voor de anderen.

* Gesprek en ontmoeting zal steeds de keuze van de christen blijven.

2 Methodische suggesties voor de bijeenkomst

De auteur suggereert een of meerdere moslims tot het gesprek uit te nodigen. Waar dit kan: doen! Verder zijn er de gespreksvragen. Hier verder nog drie wat meer fundamentele testen die voor de gespreksleider als achtergrondinformatie kunnen dienen: zie punten 3-5.

3 Getuigenis van Nadia Fadil Vredeswake in Langemark op 29 mei 2016

Zij is doctor in de sociale wetenschappen en onderzoekster aan de KU Leuven, neemt actief deel aan het maatschappelijk debat en kiest daarbij o.m. stelling voor gelijkwaardigheid over alle religieuze en andere verschillen heen.

Vooraf: **Kafir** of **kafier** is de aanduiding voor een ongelovige door moslims. (Wikipedia)

Het gebed der ongelovigen

Ongelovig. Het lijkt een scheldwoord te zijn geworden. Iemand bestempelen als ongelovige staat immers gelijk aan het brandmerken van iemand als minder, als niet volledig, als afwijkend. Toch wil ik hier, in deze context, het gebed der ongelovigen voorlezen. Het gaat hier om mijn lievelingsgebed, dat mij telkenmale kracht geeft wanneer ik het reciteer tussen twee buigingen door, of wanneer ik mij even spiritueel bezin tussen de alledaagse beslommeringen door. Het gebed der ongelovigen is het 109e gebed in de Koran, en behoort tot de zogenaamde korte gebeden. Het wordt, zoals de andere verzen uit de Koran, gekenmerkt door een ritmische toon die de gelovigen appelleert tot iets. Het is ook op die manier dat we de Koran kunnen begrijpen: het is een appél tot de gelovigen, het richt zich rechtstreeks toe tot de volgelingen van Allah – God, en diens profeet. In dit geval spoort het echter moslims aan om zich te richten tot hun mede-ongelovigen – de ‘kafirûn’. De kafirûn die in de Mekkaanse context verwijst naar de polytheïsten en die ook door de eerste moslims als tegenstanders worden beschouwd – omdat ze vijandig stonden ten aanzien van de groeiende religie. Maar in plaats van hen aan te sporen ten strijde tegen hen te trekken in de beginjaren (iets wat in de latere jaren en verzen wel zal gebeuren), zien we hier een oproep om elkaars verschil te onderkennen, om zich tot elkaar te verhouden vanuit een beginsel van wederzijdse aanvaarding en respect.

In tijden waarin religie gelijk staat aan geweld, en de Islam geassocieerd wordt met intolerantie, lijkt het mij belangrijk om die kernboodschap die vervat staat in het sûrat-al-kafirun, mijns inziens een van de krachtigste verzen uit de Koran, alsnog te onderstrepen. De erkenning van de kafirûn, of andersgelovigen, is niet neerbuigend noch vijandig. Ze berust, daarentegen, op een diep pluralisme, dat ieder erkent vanuit zijn gelijkheid. Het is net die erkenning van het diepe verschil dat vandaag vast lijkt te zitten, zowel bij moslims als niet-moslims. Voor moslims is de kafir verworpen tot een scheldwoord, iemand die een voortdurende bedreiging vormt voor de zuiverheid van het eigen geloof. Voor de niet-moslims zijn moslims vandaag de incarnatie van het geweld en de intolerantie, en moeten daarom voortdurend vanuit een positie van wantrouwen onder de knoet worden gehouden. Het verschil tussen de twee wordt als bedreigend gezien, omdat men ervan overtuigd is dat die ‘andere’ heimelijk het eigen zijn wil ondergraven.

Laten we daarom terugkeren naar de geest van die Mekkaanse traditie, naar die beginjaren van de Islam. Naar een periode waarin pluralisme niet als bedreigend werd gezien, maar eerder een uitnodiging vormde om na te denken over wederzijds respect en aanvaarding in het verschil.

Zeg: “O ongelovigen.

Ik zal niet dienen wat jullie dienen.

En jullie dienen niet wat ik dien:
En ik dien niet wat jullie dienen.
En jullie dienen niet wat ik dien.
Jullie hebben jullie godsdienst en ik heb mijn godsdienst.”

4 Marcel Gauchet over De islam en het Westen

Marcel Gauchet (bekend van zijn boek in 1985: *Le désenchantement du monde*) is filosoof en historicus.

DE ISLAM IS GEVAT IN EEN “aantrekking-afstoting”- relatie met het Westen (attraction-répulsion)

In *LE NOUVEAU MONDE* (Gallimard 2017) beschrijft Gauchet de toestand van Frankrijk, dat, afgesneden van zijn verleden, is ondergedompeld in een liberale hyper-moderniteit zonder een gemeenschappelijk project.
(Vertaling door Johan Goemaere, Brugge)

Bruno Lévy in gesprek met Gauchet:

De hoofdgedachte van uw werken is gebaseerd op het vaststellen dat onze maatschappij een “uitstap uit religie”(une sortie de religion) beleeft. Toch constateren wij dat er een heropleving is van het religieuze in de publieke sfeer. Hoe deze schijnbare tegenstelling verklaren?

Het is een opnieuw opkomen van de zichtbaarheid van het religieuze gegeven zelf.

Het is zo dat een deel van de immigranten hun godsdienst meebrengen, wat ons niet moet verwonderen. We zien niet in waarom ze die zouden verloren zijn onderweg. Er is een contact van culturen en van beschavingen die heel verschillende relaties hebben met religie.

Dat is een gevolg van de mondialisering: een soort van fusie van culturen en beschavingen, bewerkt doorheen personen.

Naast de sterke zichtbaarheid constateert men dat de Islam en de wijze waarop hij gepercipieerd wordt (soms gefantaseerd wordt) voor veel Fransen een voorwerp van bezorgdheid is.

Is dat iets oppervlakkigs of kan dit diepgaand onze maatschappij raken?

Dit raakt ons diepgaand, alle studies daarover getuigen dat. Men moet deze ongerustheid begrijpen.

Deze is voor een groot deel het feit van een culturele schok, enerzijds, want onze maatschappij is uit de religie gestapt en is op religieus vlak cultuurloos; maar anderzijds is de Islam een religie die zeer traditioneel is en zichzelf sterk bevestigt. De ongerustheid is des te groter wegens een fundamenteel niet-begrijpen. Wat er nog overblijft van religieuze cultuur in het Westen, dat valt onder persoonlijk geloof, iets wat de anderen niet aangaat.

Daarentegen is de Islam door zijn geschiedenis voor alles, een zaak van de groep. Zo is er de perceptie van de Islam als een vreemd lichaam, zowel als cultuur en als beschaving, waarop onze tijdgenoten geen vat hebben.

Dit wederzijds niet-begrijpen, kan dit van blijvende aard zijn? Welke graad van ernst en invloed op de maatschappij kent u die toe?

Men moet dit au sérieux nemen. Het is een werkelijke reden tot ongerustheid. De Islam kan beschouwd worden als een subversieve bedreiging, en aanzien van de constitutieve regel van onze maatschappij. Dat is niet niets. En daarop moeten we een antwoord vinden.

Hoe kunnen we daarmee omgaan? Hoe zal de huidige situatie evolueren? Niemand kan het zeggen. En daarbij komt nog een ander element. De Islam is geen blok, zoals het christendom evenmin een blok is geweest.

De Islam is helemaal in crisis door het feit van de mondialisering, die neerkomt op een culturele verwestering van de wereld.

Vandaar de fenomenen van reacties vanuit de identiteit (riposte identitaire), in moslimgemeenschappen, tegenover zaken die worden beleefd als een aanval. Maar dan wel een aanval van een speciaal soort want de beweging die deze aanval draagt roept ook een vorm van gehechtheid (une adhésion) op. De moslims zijn gegrepen door een dubbele beweging. Enerzijds een aantrekking tot het Westen: vergelijk maar even een statistiek van moslims die naar het kalifaat van I.S. willen trekken en moslims die naar Europa gaan: men hoeft er geen tekening bij te maken.

Anderzijds is er een identitaire afwijzing (une répulsion identitaire):

Het ver-wester-sen bedreigt hun manier van zijn, hun identiteit qua beschaving, die zeer sterk wordt bevestigd.

We hebben te maken met twee hoofdspelers en men kan niet zeggen dat de ene de meester is en dat de andere dit ondergaat. Het zijn dynamieken die samenklinken (résonance) en die, gelukkig maar, een marge bieden van wederzijds begrip en wederzijdse werking.

Hoe situeert u zichzelf als intellectueel tegenover deze stand van zaken?

Ik hoop dat ik mag mijn bijdrage leveren aan een wederzijds begrip, op mijn bescheiden niveau, door te pogen de juiste termen te bieden aan dit verschijnsel, los van fantasma's.

Een ruimte bieden van wederzijds begrip dat is fundamenteel. De moslims gaan naar de moderniteit achterwaarts (à reculons) en wij, wij zitten erin op een wijze die ons verhindert om te begrijpen hetgeen niet onszelf is.

De grote paradox van de westerse moderniteit, die wil open staan voor iedereen, dat is dat zij niet in staat is te "denken" hetgeen niet is zoals zij, ook niet de religie zoals we die gewoonlijk begrijpen.

Deze onmacht ligt aan de basis van alle fenomenale vergissingen door het Westen wanneer het wil tussenkomen buiten zijn territorium.

Het is noodzakelijk dat er een westers gewetensonderzoek daarover zou komen.

Wat denkt u over de militaire interventie in Irak in 2003?

Ja, we hebben het voorbeeld gegeven van een blind ethnocentrisme, een beschavingsdwaasheid zonder voorgaande. We moeten nadenken over deze verblinding.

Betreft deze verblinding Europa?

Europa is in een speciale toestand om twee redenen. Enerzijds is dit het deel in de wereld waar het proces van “ het verlaten van de religie” het meest gevorderd is. Anderzijds heeft Europa op zijn geweten een verleden dat moeilijk te aanvaarden is. Dit wegens een koloniaal imperialisme dat dubbelzinnige sporen heeft nagelaten.

De onderworpen gebieden hebben tegelijk een sterke verwerping uitgedrukt, wat makkelijk te begrijpen is en toch ook een vorm van aanvaarden dat alles niet negatief is geweest in de cultuur door de Europeanen gebracht, b.v. door het principe van nationaliteit aan te nemen.

Wat ons betreft hebben wij een koloniale gewetenscrisis doorgemaakt die zeer vruchtbaar is geweest op intellectueel vlak door de geweldige bloei van de etnologie. We staan nu voor een analoge uitdaging. We moeten uit de liberale naïviteit van dit moment geraken waarin onze maatschappijen verzeild zijn geraakt, om opnieuw de draad te vinden van onze geschiedenis en de mogelijkheid om andere culturen en andere beschavingen te bedenken.

Dat betekent dat we capabel zijn om het religieuze feit te denken. Maar de maatschappijen van de “economie” houden er niet van om maatschappijen van “religie” te denken.

5. Moslimbashen Mark Bijvoet (Lezersbrief Tertio 12 juni 2019)

Het standpunt over identiteitspolitiek in Tertio nr. 1005 geeft een interessante visie op de verkiezingen van 26 mei, maar de gelijkstelling van cultuurchristendom met “gecamoufleerd moslimbashen”, dat anderen - de moslims dus - zou uitsluiten, is een vruchteloze gedachtegang. Het aantal moslims in Europa is de jongste decennia aanzienlijk gestegen. Het wordt langzamerhand alom erkend dat die groep immigranten specifieke integratieproblemen met zich meebrengt. Er zijn invloeden van buitenaf en van binnenuit die hun integratie belemmeren. Heeft Turks president Recep Tayyip Erdogan de in Europa wonende Turken niet aanbevolen zich beter niet te integreren? Overall in Europa zijn salafistische moslims actief, ook in België. De opleiding van imams in ons land en de financiering van moskeeën blijven pijnpunten. Niet alle moslims zijn salafisten of moslimbroeders natuurlijk. Maar de eigen culturele identiteit is over het algemeen zeer belangrijk voor hen. Van geboren Europeanen wordt keer op keer verlangd dat te willen begrijpen. Komen wij echter op voor onze culturele identiteit, dan wordt dat al gauw verwerpelijk gevonden. Waarom toch die geringschatting, vanwaar die zelfhaat? Waarom wordt het politiek verdedigen van onze identiteit als “populisme” veroordeeld? Het is toch normaal dat mensen zich afvragen wat er gaat gebeuren met de vrijheid van geweten en van meningsuiting, met de gelijkheid tussen man en vrouw, met monogamie en het verbod op kinderhuwelijken, als de islam almaar meer invloed krijgt? Op al die punten hebben moslims toch heel andere opvattingen dan wij, neen?

Identiteit moet wel degelijk worden beschouwd als een van de fundamentele noden van de mens. En hoe je het nu draait of keert, een hoofdbestanddeel van de Europese cultuur en identiteit is het christendom. Dat geldt zelfs voor velen die weinig in de kerk komen of haar de rug hebben toegekeerd. Hoe sterk de betrekking met het christendom nog altijd is, bleek onlangs bij de brand in de Notre Dame. Onze cultuur heeft veel goeds en we mogen er fier op zijn. Er zijn ook gebreken maar daarin staat ze niet alleen. Net als wij moeten moslims kritiek kunnen incasseren.

6 Te lezen door geïnteresseerden:

Jan Leyers, *Allah in Europa. Het reisverslag van een ongelovige*, werd bekroond met de E. Du Perronprijs. De lezing die Jan Leyers daarbij gaf over de Europese moslims vind je in De Standaard, 16 april 2019, p. L12-L.14. Lezenswaard! Je vindt dit artikel **als bijlage 2** bij JUNI 2019 op de webstek van Ademtocht (*let wel: bij JUNI en niet bij SEPTEMBER!*).

6 Suggesties voor een gebedsmoment

Breng mee: Z.J. nr. 733 – muziek op DDW 1 (nr. 26) of op DDW 19 (nr. 12).

1 Inleiding: Als druppels van één stroom, als takken van één boom worden wij, alle mensen ter wereld, bewogen door eenzelfde Geest van God.

Wij ademen dezelfde lucht en zijn aan elkaar gegeven in déze wereld met zijn spanningen en zijn problemen, met zijn vreugden en zijn samenhang.

Lied: Wij zijn de druppels van één stroom (Z.J. nr. 733) – de 3 strofen.

2 Een paar momenten uit het ritueel gebed van moslims (5 keer per dag):

* Elk ritueel gebedsmoment van de moslim bestaat uit een aantal vaste lichaamshoudingen en gebedsonderdelen.

Bij het eerste rechtop staan heft de moslim de handen tot naast de oren en zegt: "Allahu Akbar" (Allah is groot). Daarop volgt een lofprijzing van Gods naam. Vervolgens zegt hij staande het eerste hoofdstuk van de koran op:

"In de naam van Allah, de Genadige en de Barmhartige.
Eer zij Allah, Heer van de werelden,
de Genadige, de Barmhartige.
Heerser van de dag van het Oordeel,
U dienen wij en u vragen wij om hulp.

Help ons op het rechte pad,
het pad van hen die jij genadig zijt,
niet dat van hen die u toornig maken,
noch van hen die zondigen."

* Het ritueel gebed wordt als volgt afgesloten:

"Alle zegeningen, gebeden en de goede daden in het leven
behoren toe aan Allah.

Vrede, genade en zegeningen van Allah zij met U, o profeet.
Vrede zij met ons en met de oprechte dienaren van Allah."

"Ik getuig dat er geen god is dan Allah
en ik getuig dat Mohammed de dienaar en boodschapper is van Allah."

"O Heer, verhef Mohammed en de volgelingen van Mohammed
zoals u Abraham en de volgelingen van Abraham hebt verheven.

Geef Uw zegeningen aan Mohammed
en aan de volgelingen van Mohammed
zoals U Abraham en de volgelingen van Abraham
hebt gezegend in de werelden.

U bent de meeste geprezene en de meest wonderbaarlijkje."

* Daarop volgt de afsluitende vredesgroet "salamoe aleykoem", terwijl men
naar rechts en naar links kijkt en daarmee de gebedsrichting verlaat.

3 Afsluitend gebed (samen)

Jij die heet:

"Ik zal er zijn voor jou",

wij noemen je Vader, Moeder, Drager, Grond van leven, Allah.

Laat jouw naam heilig zijn in ons bestaan
en een leidraad voor al ons doen en laten.

Laat ons, door Jezus geïnspireerd,
jouw beeld zien in elke mens die ons pad kruist.

Open ons hart en onze geest

zodat we niet bang zijn

de ander in zijn anders zijn te ontmoeten.

Laat zo jouw Rijk van liefde en broederschap
gestalte krijgen in ons samenleven. Amen.

Aan- en opmerkingen graag aan guido.debonnet@skynet.be